

IGCSE TÜRKÇE – PAPER 1

OKUMA, ÇIKARIM VE ÖZET ATÖLYESİ

Doğadan Uzaklaşan Çocukluk

Ad Soyad: _____

Sınıf: _____

Tarih: _____

Önerilen süre: 75 dakika | Toplam: 55 puan | Özet: 100-120 kelime

YÖNERGE

Metni dikkatle okuyunuz. Sorularda mümkün olduğunca kendi ifadelerinizi kullanınız. Özet çalışmalarında örnek olay ayrıntılarını değil, sorunun istediği ana bilgileri seçmeye odaklanınız.

Metindeki [1]-[6] paragraf numaralarını sorulara dönerken referans olarak kullanabilirsiniz.

OKUMA METNİ

Richard Louv'un Doğadaki Son Çocuk adlı eserindeki fikirlerden hareketle yeniden yazılmıştır.

DOĞADAN UZAKLAŞAN ÇOCUKLUK

[1] Bir akşam Richard Louv'un küçük oğlu ona şaşırtıcı bir soru sorar: “Sen çocukken hayat neden daha eğlenceliymiş?” Çocuk, babasının ormanlarda dolaşmasından, derelerde vakit geçirmesinden ve kendi başına keşfe çıkmasından söz ettiğini sık sık duymuştur. Bu soru yazarı düşündürür. Geçmiş kuşakların çocuklukları gerçekten de bütünüyle daha iyi değildi; yetişkinlerin geçmişi romantikleştirmesi mümkündür. Ancak Louv'a göre oğlunun sezdiği önemli bir değişim vardır: çocukların doğayla doğrudan ilişkisi birkaç on yıl içinde belirgin biçimde zayıflamıştır.

[2] Önceki kuşakların çocukları çevre sorunları hakkında bugünkü çocuklar kadar bilgi sahibi değildi. Küresel ısınma, ozon tabakası ya da uzak coğrafyalardaki yağmur ormanları günlük konuşmaların parçası değildi. Buna karşılık birçok çocuk yaşadığı çevredeki dereyi, patikayı, boş arsayı ya da ağacı yakından tanıyordu. Bugünün çocukları ise dünyanın öbür ucundaki çevre sorunlarını ekranlardan öğrenebiliyor; fakat kendi çevresindeki doğal alanlarda tek başına zaman geçirme deneyimine daha az sahip olabiliyor. Yazarın dikkat çektiği çelişki tam da burada ortaya çıkar: doğa hakkında bilgi artarken doğayla fiziksel temas azalabilir.

[3] Bu değişim yalnızca teknolojinin yaygınlaşmasıyla açıklanamaz. Louv, ailelerin güvenlik kaygılarının, şehirlerin giderek daha az serbest oyun alanı sunmasının, okulların doğrudan deneyime daha az yer vermesinin ve günlük yaşamın daha planlı hâle gelmesinin de etkili olduğunu savunur. Çocuklara iyi niyetle sürekli olarak risklerden uzak durmaları söylenirken, açık havada bağımsız biçimde keşfetme fırsatları da daralabilir. Sonuçta doğa, içinde yaşanan ve dokunulan bir ortam olmaktan çıkarak ekrandan izlenen, uzaktan tanınan bir görüntüye dönüşebilir.

[4] Yazar için bu kayıp yalnızca nostaljik bir mesele değildir. Doğal ortamlar çocuğa yetişkinlerin dünyasından farklı bir alan sunar. Bir ağaç, boş bir arazi, küçük bir dere ya da çalılık; hazır kuralları olan bir oyuncaktan farklı biçimde çocuğun hayal gücüne açıktır. Çocuk bulunduğu ortamı oyununa göre yeniden yorumlar, duyularını kullanır, kendi kararlarını verir ve belirsizlikle baş etmeyi öğrenir. Doğa bazen ürkütücü de olabilir; ancak ölçülü bir korku, dikkatli olmayı ve sınırlarını tanımayı öğreten bir deneyime dönüşebilir. Louv bu yüzden doğayı yalnızca eğlenilecek bir yer değil, yaratıcılığı, merakı ve bağımsızlığı besleyen bir gelişim alanı olarak görür.

[5] Kitabın temel iddiası, çocuklarla doğa arasındaki kopuşun zihinsel, fiziksel ve toplumsal sonuçlar doğurabileceğidir. Yazar, giderek artan araştırmaların doğayla temas ile dikkat, iyi oluş ve sağlıklı gelişim arasında ilişki kurduğunu belirtir. Bu nedenle çocukların doğaya erişimi lüks bir etkinlik ya da yalnızca tatilde yapılacak bir gezinti olarak görülmemelidir. Nasıl düzenli uyku ve dengeli beslenme gelişimin temel parçalarıysa, doğayla temasın da günlük yaşamın doğal bir parçası olması gerektiğini ileri sürer.

[6] Louv yine de karamsar bir sonuca varmaz. Ona göre bugün doğadan uzak büyüyen gençlerin bir bölümü, neyi kaçırdıklarını sezebilecek kadar deneyime sahiptir ve bu özlem yeni bir başlangıcın kaynağı olabilir. Evlerin, okulların ve şehirlerin çocukların doğayla karşılaşabileceği biçimde yeniden düşünülmesi mümkündür. Asıl soru, geçmişteki çocukluğu aynen geri getirip getiremeyeceğimiz değil; teknolojiyle iç içe yaşayan yeni kuşakların gerçek dünyayla, canlılarla ve açık alanlarla daha dengeli bir ilişki kurmasını nasıl sağlayacağımızdır.

Kaynak notu: Okuma metni, Richard Louv'un Doğadaki Son Çocuk adlı eserinin “Giriş” ve “Doğanın Armağanları” bölümlerindeki fikirlerden hareketle eğitim amacıyla yeniden yazılmış ve kısaltılmıştır. (TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2010)

A. METNİ ANLAMA VE ÇIKARIM

Soruları metne dayanarak cevaplayınız.

Bu bölüm: 16 puan.

1. Yazarın oğlunun sorduğu soru, metnin temel problemine nasıl bir giriş yapmaktadır? [2 puan]

2. Metne göre geçmiş kuşakların çocukları ile günümüz çocukları arasında doğayı tanıma biçimi bakımından temel fark nedir? [2 puan]

3. Yazarın “doğa hakkında bilgi artarken doğayla fiziksel temas azalabilir” düşüncesi ne anlama gelmektedir? [2 puan]

4. Çocukların doğayla doğrudan ilişkisinin zayıflamasına yol açan dört farklı etken yazınız. [2 puan]

5. Metne göre doğal ortamların çocukların hayal gücü ve bağımsızlığı üzerindeki iki etkisini açıklayınız. [2 puan]

6. Yazar neden doğadaki korku ve belirsizliği bütünüyle olumsuz görmemektedir? [2 puan]

7. Metinde doğayla temas neden yalnızca eğlence veya tatil etkinliği olarak görülmemektedir? [2 puan]

8. Son paragrafta yazarın geleceğe ilişkin yaklaşımını kendi cümlelerinizle özetleyiniz. [2 puan]

B. METNİ OKURKEN YAZARI DA OKU

Yazarın seçimlerinin etkisini düşününüz.

Bu bölüm: 12 puan.

9. Metnin girişinde kişisel bir baba-oğul konuşmasının kullanılması okuyucu üzerinde nasıl bir etki yaratmaktadır? [3 puan]

10. Yazarın geçmiş ve bugün arasında karşılaştırma yapması ana düşünceyi nasıl güçlendirmektedir? [3 puan]

Kaynak notu: Okuma metni, Richard Louv'un Doğadaki Son Çocuk adlı eserinin “Giriş” ve “Doğanın Armağanları” bölümlerindeki fıkırlardan hareketle eğitim amacıyla yeniden yazılmış ve kısaltılmıştır. (TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2010)

11. Metinde teknoloji tek başına suçlanmamaktadır. Yazar bunu hangi yollarla göstermektedir? [3 puan]

12. “Doğa, içinde yaşanan ve dokunulan bir ortam olmaktan çıkarak ekrandan izlenen bir görüntüye dönüşebilir.” cümlesi metnin ana düşüncesini ne ölçüde yansıtmaktadır? [3 puan]

C. KARŞILAŞTIRMAYI OKU: ÇOCUKLUK VE DOĞA

Aşağıdaki tablo, metindeki karşıtlıklar ve neden-sonuç ilişkileri düzenlenerek hazırlanmıştır.
Bu bölüm: 8 puan.

Boyut	Metinde olumlanan / önceki deneyim	Günümüzdeki değişim / olası risk
Doğayı tanıma	Yakın çevredeki dere, patika ve açık alanlarla doğrudan deneyim	Uzak çevre sorunları hakkında daha çok bilgi; yerel doğayla daha az temas
Oyun	Daha serbest ve kendiliğinden açık hava oyunu	Daha planlı, gözetimli ve kapalı alan ağırlıklı zaman
Risk algısı	Keşif ve belirsizlik günlük deneyimin bir parçası	Güvenlik kaygıları nedeniyle bağımsız hareket alanının daralması
Teknoloji	Gündelik yaşamın merkezinde değil	Doğanın yerini kısmen ekran deneyimlerinin alabilmesi
Gelişim fırsatları	Doğal ortamlar duyuları, merakı, hayal gücünü ve bağımsız karar vermeyi destekleyen deneyimler sunar.	Doğayla doğrudan temas azaldığında bu tür gelişim fırsatlarının sıklığı da azalabilir.

13. Tabloya göre geçmiş ve bugün arasındaki en belirgin iki değişimi yazınız. [2 puan]

14. Tablodaki hangi iki boyut birbiriyle en güçlü neden-sonuç ilişkisi içindedir? Açıklayınız. [2 puan]

15. Tablo, 'günümüz çocukları doğayı hiç tanımıyor' yargısını destekliyor mu? Metne dayanarak açıklayınız. [2 puan]

16. Tablo ile okuma metninin üçüncü ve dördüncü paragrafları arasında nasıl bir ilişki vardır? [2 puan]

D. SÖZCÜKLERİ BAĞLAM DAN ÇÖZ

Her sözcük 1 puan. Toplam: 4 puan.

romantikleştirmek (1. paragraf)	Metindeki anlamı:
çelişki (2. paragraf)	Metindeki anlamı:
bağımsızlık (4. paragraf)	Metindeki anlamı:
belirsizlik (4. paragraf)	Metindeki anlamı:

Kaynak notu: Okuma metni, Richard Louv'un Doğadaki Son Çocuk adlı eserinin “Giriş” ve “Doğanın Armağanları” bölümlerindeki fikirlerden hareketle eğitim amacıyla yeniden yazılmış ve kısaltılmıştır. (TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2010)

E. ÖZET LABORATUVARI

Amaç: Metni kısaltmak değil, sorunun istediği bilgileri seçip yeniden kurmak.

ÖZET SORUSU [15 puan]

Metindeki bilgilere göre çocukların doğayla doğrudan ilişkisinin neden zayıfladığını ve bunun çocuklar üzerindeki olası sonuçlarını özetleyiniz. Cevabınız yaklaşık 100-120 kelime olmalıdır. Kişisel örnekleri ve olay ayrıntılarını kullanmak yerine genel neden ve sonuçları kendi ifadelerinizle birleştiriniz.

1. ADIM — ÖZETE GİRER Mİ?

Her bilginin yanına GİRER / GİRMEZ yazınız.

Bilgi	Kararım
Yazarın oğlunun bir akşam sorduğu sorunun ayrıntıları.	GİRER / GİRMEZ
Ailelerin güvenlik kaygılarının çocukların bağımsız açık hava deneyimini azaltabilmesi.	GİRER / GİRMEZ
Çocukların uzak çevre sorunları hakkında daha fazla bilgi sahibi olması.	GİRER / GİRMEZ
Şehirlerin ve günlük yaşamın serbest oyun alanlarını daraltması.	GİRER / GİRMEZ
Doğal ortamların hayal gücü ve duyuuları kullanmaya fırsat vermesi.	GİRER / GİRMEZ
Yazarın çocukluğunda dere ve patikaları tanınması.	GİRER / GİRMEZ
Ekran temelli deneyimlerin doğrudan doğa deneyiminin yerini kısmen alabilmesi.	GİRER / GİRMEZ
Doğayla temasın dikkat, iyi oluş ve sağlıklı gelişimle ilişkilendirilmesi.	GİRER / GİRMEZ

2. ADIM — BİLGİYİ SIKIŞTIR

Aşağıdaki ayrıntılı cümleleri özet diliyle daha genel ve kısa biçimde yeniden yazınız.

1. Ayrıntılı ifade: Bir çocuk, ailesi güvenlik konusunda çok kaygılı olduğu için mahallesindeki boş arazide tek başına oynamaya gönderilmeyebilir.

Özet dili: _____

2. Ayrıntılı ifade: Bir öğrenci Amazon yağmur ormanları hakkında çok şey bilir; fakat yaşadığı yerdeki bir dereyi hiç keşfetmemiş olabilir.

Özet dili: _____

3. Ayrıntılı ifade: Doğada serbestçe oynayan bir çocuk çevresini kendi oyununa göre dönüştürür, karar verir ve duyuularını yoğun biçimde kullanır.

Özet dili: _____

Kaynak notu: Okuma metni, Richard Louv'un Doğadaki Son Çocuk adlı eserinin "Giriş" ve "Doğanın Armağanları" bölümlerindeki fikirlerden hareketle eğitim amacıyla yeniden yazılmış ve kısaltılmıştır. (TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2010)

E. ÖZET LABORATUVARI - DEVAM

Ana noktaları seç, ilişkilendir, sonra tek bir bütün oluştur.

3. ADIM — 8 ANA NOKTA

Özetinizde yer alması gereken en önemli sekiz noktayı yazınız.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____

4. ADIM — KATEGORİLERE AYIR

Seçtiğiniz noktaları iki başlıkta gruplayınız: NEDENLER / SONUÇLAR.

NEDENLER	SONUÇLAR
• _____	• _____
• _____	• _____
• _____	• _____
• _____	• _____
• _____	• _____

5. ADIM — SON ÖZET

Yaklaşık 100-120 kelimelik bütünlüklü bir özet yazınız. Tekrardan, örnek ayrıntılarından ve kişisel yorumdan kaçınınız.

Kaynak notu: Okuma metni, Richard Louv'un Doğadaki Son Çocuk adlı eserinin "Giriş" ve "Doğanın Armağanları" bölümlerindeki fikirlerden hareketle eğitim amacıyla yeniden yazılmış ve kısaltılmıştır. (TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2010)